

ОБ'ЄКТИВНА НЕОБХІДНІСТЬ ІНТЕГРУВАННЯ УКРАЇНИ ДО РЕГІОНАЛЬНИХ ОБ'ЄДНАНЬ

Інтеграція України до світового економічного простору обумовила проблему вибору оптимальних шляхів поглибленої інтеграції України (з урахуванням її членства у Світовій організації торгівлі (СОТ)) до існуючих і перспективних регіональних економічних об'єднань на Євразійському континенті, перш за все, до Європейського союзу (ЄС) або Митного союзу Росії, Білорусі і Казахстану (МС).

Зазначену проблему вивчала низка українських учених і фахівців-практиків, таких як: В. Геєць, В. Точилін, І. Кліменко, І. Матюшенко, О. Федірко, С. Беренда, В. Мовчан, Н. Гончаренко, Н. Ничай та багато ін [1-5]. У той же час, в умовах вибору Україною різних рівнів інтеграції до ЄС і МС відповідно, оцінка можливостей розширення і заміщення ринків збуту для продукції підприємств реального сектора країни потребує особливої уваги й урахування тенденцій, які склалися протягом п'яти років членства України в СОТ, що й обумовило актуальність обраної теми цього дослідження.

У сучасному світі глобальні проблеми, які стосуються тією чи іншою мірою усіх країн і народів, одержали надзвичайний вплив на саме існування земної цивілізації або, принаймні, її подальший розвиток. Розв'язання цих проблем можливо тільки у разі об'єднання зусиль усього світового співтовариства.

Більшість із глобальних проблем світового співтовариства певною мірою стосуються і України. На вирішення деяких з них країна може впливати, на деякі – ні, але повинна враховувати під час визначення стратегії свого розвитку.

Крім того, Україна, як і будь яка інша країна світу, має проблеми, які не відносяться до глобальних, але є специфічними для кожної держави і враховують питання забезпечення її економічної безпеки.

Одним із ефективних інструментів реалізації зовнішньої політики держави є встановлення відносин стратегічного партнерства з країнами-партнерами, які дозволяють поєднати зусилля для досягнення життєво важливих внутрішніх і зовнішніх стратегічних цілей. При цьому відносини стратегічного партнерства передбачають їх особливий статус, тобто більш поглиблений розвиток міждержавних відносин у кількох важливих сферах.

Стратегічне партнерство можна будувати лише після формулювання власних стратегічних цілей – без цього країна не може визначити своїх стратегічних партнерів. Протягом останніх шести років стратегічними партнерами України проголошено щонайменше 19 держав Європи, Азії, Північної та Південної Америки, що свідчить про відсутність у держави чітко визначеної стратегії зовнішньої політики. Невиважене декларування стратегічного партнерства перетворює цю форму відносин із ефективного інструменту зовнішньої політики України на абстрактну політичну риторику, ставить під сумнів послідовність її зовнішньополітичного курсу. При цьому стратегічні цілі співпраці в рамках стратегічного партнерства не повинні змінюватися залежно від зміни керівництва в обох державах.

Аналіз загальносвітової тенденції об'єднання країн дозволив дійти таких висновків:

- інтеграція країн у союзи та об'єднання є закономірним процесом світового розвитку, що дозволяє країнам забезпечити ряд конкурентних переваг у глобальній економічній системі;
- найбільш поширеними мотивами інтеграційних об'єднань є економічні;
- найбільш перспективною формою інтеграції країн є м'яка інтеграція у формі зони вільної торгівлі або угоди про митний союз, що не створює умов для втрати економічного й державного суверенітету.

Більш ніж півстолітня інтеграція держав ЄС підтверджує, що епоха цілковитого національного суверенітету минула. Лише об'єднавши зусилля і йдучи шляхом «спільної долі», європейські нації зможуть продовжувати досягнення соціально-економічного прогресу та зберегти свій вплив у світі.

Інтеграція в інституційному значенні закріплена у статутних документах ЄС у вигляді «копенгагенських критеріїв вступу в ЄС» плюс критеріїв «конвергенції» країн ЄС. Аналіз дотримання цих критеріїв країнами-учасниками ЄС і країнами-кандидатами дає можливість визначити, що самі критерії є мірою організації (впорядкованості) системи, принаймні якщо говорити про економічну складову міжнародної інтеграції.

Економічна інтеграція країн, які досягли високих ступенів індустріалізації або навіть стоять на

Формування інноваційної інфраструктури в умовах європейського вектору розвитку національної економіки порозі інформаційного суспільства, здатні виробляти широкий асортимент готових виробів і брати активну участь у міжнародній виробничій кооперації і розподілі праці. Таким чином, високорозвинені національні господарства поступово зрощуються одне з одним на мікроекономічному рівні.

Сьогодні первинна фаза, коли реальні інтеграційні процеси відбувалися лише між високорозвиненими країнами, поступається місцем формуванню нових торговельно-економічних блоків з щільним ядром, яке складається з індустріальних і постіндустріальних країн, і пухкою периферією, яка складається з середньорозвинених країн.

При цьому стосунки вищості та політики з позиції сили у вирішенні міжнародних суперечок були замінені «колективним методом» співробітництва.

Цей метод ґрунтується на балансі національних і спільних інтересів, поваги до національних особливостей у межах приналежності до Європейського Союзу і зараз важливий понад усе.

Євразійське економічне співтовариство ще тільки формується як в економічному, так і в інституційному сенсі. Сьогодні з боку країн-членів Митного союзу відбувається наполеглива робота у напрямку подальшої інтеграції і реалізації четвертого етапу інтеграції – створення Євразійського економічного союзу. Отже, це свідчить про план дій країн цього об'єднання в середньостроковій та довгостроковій перспективі.

У результаті проведеного аналізу торговельних потоків між країнами-учасницями євразійських інтеграційних утворень із використанням гравітаційних моделей, які демонструють зв'язок між потоком товарів із кількома суттєвими факторами, було встановлено, що у більшості розробок не досліджується стійкість виявлених залежностей відносно змін об'єднань країн у часі. В основу розрахунків було покладене припущення, що з розширенням інтеграційних об'єднань відбувається перерозподіл впливу чинників на обсяги міжнародної торгівлі, а деякі з них втрачають своє значення.

Вказане припущення було перевірено на прикладі розширення ЄС як прикладі сталих інтеграційних тенденцій на Євразійському континенті за останні 10–15 років. Було встановлено, що після розширення інтеграційного об'єднання ЄС у 2004 р. на обсяги торгівлі між країнами менший вплив стали здійснювати масштаби їх економік та відстань, нівелювалося значення належності країн до «старих» членів ЄС, стійкою у часі лишалась роль чисельності населення. Тобто набирають ваги такі чинники, як: розвиток інституційного середовища; ефективність національних господарств; конкурентоспроможність продукції.

1. *Модельовання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство : монографія / за ред. В.М. Гейця. – Харків : ВД «ІНЖЕК», 2006. – 240 с.*

2. *Матюшенко І.Ю. Інвестування (в контексті міжнародної інтеграції України) : навч. посібн. [Текст] / І.Ю. Матюшенко. – Харків : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2013. – 396 с.*

3. *Беренда С.В. Еволюція економічної інтеграції в країнах Європи : монографія [Текст] / С.В. Беренда. – Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2012. – 168 с.*

4. *Гончаренко Н.І. Інтеграційний вектор України: гравітаційна модель зовнішньої торгівлі країн Європейського Союзу та України [Текст] / Н.І. Гончаренко // Актуальні проблеми економіки. – Київ, 2008. – № 1. – С. 78–84.*

5. *Україна в інтеграційних процесах на пострадянському просторі: моделювання альтернатив / І.В. Клименко, Ю. М. Харазішвілі, О. М. Шаров, І.В. Ус. – Київ : НІСД, 2013. – 68 с.*